

**ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VÝBORU PRO PRÁVA DÍTĚTE
ZE DNE 19. ZÁŘÍ 2016**

Doba konání: 10:00 – 13:45

Přítomni: K. Šimáčková Laurenčíková (předsedkyně), P. Ali Doláková, M. Ďord', Š. Dušková, M. Ježek, P. Kačírková, L. Kantůrková, A. Křístek, B. Rittichová (zástupkyně za J. Sosnu), D. Strupek, M. Šimůnková, K. Šlesingerová, H. Štěrbová, Š. Tyburcovou, D. Vrabcová

Omluveni: P. Binková, H. Pazlarová, J. Sosna,

Hosté: V. Pícl (náměstek MŠMT), K. Jirková (MPSV)

Sekretariát: P. Kalenská (tajemnice)

Zahájení

Na zahájení zasedání nebyli přítomni: P. Ali Doláková, A. Křístek.

Předsedkyně zahájila zasedání Výboru pro práva dítěte. Navrhla změnit pořadí programu a to tak, že v původním programu bod 3 týkající se opatrovnického soudnictví bude přesunut na druhé místo a ostatní body se posunou o jeden dále. O změně programu bylo hlasováno.

Hlasování o změně programu v navržené podobě:

Pro: 14

Proti: 0

Zdrželi se: 0

Změna programu přijata.

Všichni souhlasí s programem.

1. Pokrok v Koncepci řízení a rozvoje školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče zřizovaných MŠMT na období 2014-2020

V. Pícl (náměstek na ministerstvu školství mládeže a tělovýchovy) uvedl základní informace týkající se zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Zmínil strategii, podle které mají ministerstva do roku 2018 vytvořit funkční systém zajišťující ochranu práv všech dětí, jehož hlavním cílem je snížit počet dlouhodobě umístěných dětí v zařízeních a posílit preventivní složky práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami a také podpořit dostupnost souvisejících služeb. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) připravilo v roce 2014 Záměr koncepce řízení a rozvoje školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, který platí do roku 2020. MŠMT zahájilo už od roku zakládání a rozšiřování středisek STC, především ambulantních, ve větší míře také celodenních stacionářů. Od roku 2014 bylo zřízeno 19 nových SPC, nových nebo detašovaných, tak aby byla pokryta celá republika, tedy aby byla dostupná. Bylo také zahájeno snižování počtu zařízení výchovných ústavů (VÚ) a dětských domovů se školou (DDŠ). Byl zrušen VÚ Chvalčov, Vidnava, Nová Role, Permon, VÚ a střední škola v Chrastavě. Dále se budou rušit VÚ Králíky, VÚ Nové Domky, DDŠ Načeradec, DDŠ Dřevohostice, Ostrava Hradůvka a další. Posilujeme střediska výchovné péče. Zabývali jsme se tím, abychom tato zařízení rušili bez náhrady, nebo postupně utlumovali, anebo transformovali na poskytování preventivní péče. Pro sjednocení péče o tyto děti MŠMT v roce 2015 přijalo Standardy kvality péče v jednotlivých typech zařízení. Také připravujeme novelu zákona č. 109/2002 Sb. tak, abychom reflektovali nové systémové změny v oblasti institucionální i preventivně výchovné péče. Přípravuje se projekt Park, který by se měl zabývat prevencí a transformací ústavní výchovy ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné

výchovy a péče. Jejich hlavním cílem je prevence odchodu dítěte z rodiny do zařízení ústavní výchovy, podpora dítěte v návratu do rodiny, začlenění dětí z ústavní výchovy do společného vzdělávání a plán transformace zařízení ústavní výchovy, podpora kvality péče o děti v zařízeních a další. Tento projekt by měl být na podporu transformace a sjednocení péče.

L. Kantůrková položila dotaz, jak vypadá soudní kontrola v praxi. Sama uvádí, že kontrolu provádí osobně v zařízeních.

V. Pícl uvádí, že v řadě případů dohled funguje, někde však ne. MŠMT si nechalo udělat šetření Českou školní inspekcí (ČŠI) pro tuto oblast, zejména proto, aby se zjistilo, jaké potřeby mají děti, jak dlouho trvá umístění dítěte do zařízení, zda jsou děti před umístěním diagnostikovány. V. Pícl uvádí, že příště Výbor seznámí se závěry tohoto šetření. Doba, než je dítě umístěno, je mnohem větší, než bývala dříve. V polovině případů nejsou děti diagnostikovány před tím, než jsou umístěny. V moravskoslezském kraji udělali šetření. VÚ v letošním roce 15/16 zjišťoval, které děti před umístěním do zařízení prošli diagnostickým ústavem. Diagnostickým ústavem prošlo 119 dětí, 95 jím neprošlo. Čtyřicet dětí se za školní rok vrátilo z pěstounské péče do zařízení. Desítky dětí nepokračovaly na střední školu po ukončení základní školy. V. Pícl zdůraznil, že pro MŠMT je důležité, aby bylo vybráno zařízení, které odpovídá potřebám dítěte.

Kolegyně pana Pícla uvádí, že mají 58 přímo řízených organizací, VÚ, diagnostických ústavů. Spolupráce probíhá minimálně 4 krát v roce. Státní zástupkyně kontroluje veškerou dokumentaci, vykonává rozhovory a sleduje zařízení. V tomto směru spolupráce probíhá.

P. Kačírková se zeptala na časový rozvrh projektu Park, kdy by měl začít a jak dlouho by měl trvat.

V. Pícl odpovídá, že projekt by měl začít v lednu 2017 a měl by probíhat 5 let. Ale vzhledem k tomu, že ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) už řadu projektů obdobných realizovalo, tak MŠMT bude nyní zkoumat projekty, které už realizovány byly, aby nedošlo k duplicitě. Ministryně z tohoto důvodu zastavila přípravu tohoto projektu. Projekt sám je připraven. Nyní proběhnou jednání s MPSV. Konečné rozhodnutí by dle V. Pícla mohlo padnout už v říjnu, listopadu.

K. Laurenčíková doplňuje, že z rozhodnutí obou ministryň vznikla pracovní skupina, která by měla hlídat komplementaritu a synergii mezi operačním programem zaměstnanost a mezi operačním programem www. Každý ten program spravuje jedno ministerstvo (MŠMT a MPSV). První setkání této skupiny proběhlo minulý týden. Oba tyto systémy budou mapovat dostupnost služeb a možné překryvy.

K. Šlesingerová poděkovala V. Píclovi za jeho zájem o problematiku zařízení a péče o děti vyrůstající mimo rodinu. Zeptala se na statistiky, které jsou na stránkách MŠMT, podle kterých statistik mají školská zařízení velký počet volných lůžek.

Kolegyně V. Pícla odpovídá, že se jedná o statistickou ročenku, pro kterou se sbírají údaje k jednomu dni, tj. k 15. listopadu. Nejedná se o průměrné číslo. MŠMT získává každý měsíc od svých zařízení přehled.

K. Šlesingerová se zeptala, zda se MŠMT zaměřovalo i na to, jaký byl rozdíl mezi dětmi, které prošly diagnostickým ústavem a dětmi, které jím neprošli, a zda je slovní spojení „projít diagnostickým ústavem“ synonymně zaměňováno se slovním spojením „být diagnostikován“. Dále by jí zajímal poměr dětí, které musely měnit zařízení z nějakého důvodu a poměr dětí, které byly vráceny z pěstounské péče.

V. Pícl shodně se svou kolegyní odpovídá, že se ve své analýze na tuto otázku nezaměřovali. Jednalo se o krátkou statistiku ředitele diagnostického ústavu, který si sám zjišťoval data a následně je zaslal MŠMT. Byla tam uvedena informace, jaký byl počet diagnostikovaných dětí v diagnostickém ústavu a jaký byl počet dětí, které byly umístěny bez diagnostiky.

K. Šlesingerová uvádí, že tato informace by mohla být zavádějící, pokud došlo ke ztotožnění „být v diagnostickém ústavu“ a „mít diagnostiku“, a „nebýt v diagnostickém ústavu“ a „nemít diagnostiku“. Dále by chtěla vědět, zda ambulantní diagnostika probíhá, v jakém rozsahu, jaké má výstupy, jestli se realizuje, jaké informace zjišťuje diagnostický ústav a nezjišťují je ta zařízení, pokud je dítě umístěné přímo.

Kolegyně V. Píclá odpovídá, že na tyto informace statistika nebyla zaměřena. Samozřejmě, že ambulantní diagnostika probíhá, ale toto jsme tam nezahrnuli.

V. Píclá upřesňuje, že tato statistika měla sloužit jako podklad pro argumenty při jednáních s ministerstvem spravedlnosti. MŠMT chtělo vědět, jakým způsobem fungují soudy, jak dlouho jim trvá přemístění nebo umístění dítěte a další. Dítě by dle zákona mělo v diagnostickém ústavu být maximálně osm týdnů a dle zjištění tam bylo jednou tolik.

Kolegyně V. Píclá uvádí, že nyní průměrná doba v diagnostickém ústavu pro mládež je 128 dnů.

K. Šlesingerová se zeptala na průměrnou dobu před účinností nového občanského zákoníku (NOZ).

Kolegyně V. Píclá nemá k dispozici tyto údaje.

K. Šlesingerová tvrdí, že ani před účinností NOZ se zákonná lhůta 8 týdnů nedodržovala.

K. Laurenčíková upozorňuje, že se jedná o statistická data, která sesbíral diagnostický ústav v Ostravě, nejedná se tedy o data ministerstva, tedy data souhrnná. Položila dotaz, zda by MŠMT mohlo získat údaje, o které by požádal Výbor, pokud by vygeneroval nějakou prosbu o určitá specifická a komplexnější data. Zejména by se mělo jednat o informace, jak jsou děti přemísťovány mezi zařízeními či dalšími formami náhradní péče, z jakých důvodů se tak děje, a jak dlouhou dobu zde stráví. Táže se, zda by sekce V. Píclá mohla data nějak souhrnně sebrat, nebo využít ČŠI a udělat nějakou speciální schůzku.

V. Píclá odpovídá, že může informace, které jim ČŠI dosud neposkytla, zajistit.

K. Laurenčíková shrnuje, že Výbor naformuluje své požadavky na data od MŠMT a zašle je V. Píclá (MŠMT), popřípadě ČŠI. Zpráva, která bude do konce roku představena ze strany ČŠI a MŠMT, bude doplněna o některá statistická data, na která se Výbor pro práva dítěte doptá. V. Píclá souhlasí a K. Laurenčíková mu děkuje.

L. Kantůrková připomíná, že soudy musí u přemístění dítěte rozhodovat rozsudkem a tedy i nařídít jednání, kde musí vyslechnout účastníky. Není možné rozhodovat předběžným opatřením tam, kde to zákon nedovoluje.

K. Laurenčíková souhlasí, že je k této problematice je nutné přistupovat komplexně a vyvíjet tlak na ministerstvo spravedlnosti, aby zlepšilo situaci opatrovnických soudců.

M. Ďordž pokládá dotaz, zda by nebylo možné data, která získává MŠMT od svých zařízení o naplněnosti zařízení, veřejně publikovat v datových řadách. Podobný systém funguje v oblasti přechodný pěstounský péče v jednom kraji. Zveřejnění těchto dat by přispělo k lepšímu přehledu a argumentaci v této oblasti. Dále se ptá na zmíněný projekt Park, zda bude navazovat na část projektu připravovanou paní Pacnerovou na MUV/RUE a jak je reálné, že projekt začne 1. ledna, zda jsou připravené konkrétně nějaké aktivity.

V. Píclá zmiňuje pracovní skupinu MŠMT a MPSV. Dále uvádí, že doktorka Mešková dokáže paní Pacnerovou zastoupit. Nyní musí paní ministryně rozhodnout, jaké budou klíčové aktivity. Je možné, že se projekt Park posune o pár měsíců. Provedení důkladné analýzy považuje za důležité před započítím sjednocování péče.

K. Laurenčíková připomíná, že do roku 2018 už má být vytvořený funkční systém služeb o ohrožené děti. Analýzy jsou určitě důležité, ale je možná důležité ty věci dělat v souběhu. Řada analýz už existuje, takže je spousta dat, ze kterých už lze vycházet. Proběhne setkání na pracovní úrovni se zástupci MPSV a MŠMT, právě k tomu, jak ty projekty uvést do nějaké větší synergie a měla by proběhnout i nějaká debata o obsahu. Protože projekt MPSV už začal, už se realizuje, projekt MŠMT je teprve ve fázi přípravy.

Kolegyně V. Píclá pokračuje ohledně databáze. Každé zařízení si samo aktualizuje položky. Dětské domovy zřizují kraje, pro informace se musíte obrátit na ně. Zařízení MŠMT si informace aktualizují. Je možné, abychom se obrátili diagnostické ústavy, které metodicky vedou jednotlivá školská zařízení a požádali je o aktualizace informací. MŠMT dostává data z diagnostických ústavů a také má statistiku oddělení. Já sama nemohu rozhodnout, zda Vám bude tato statistika poskytnuta. V. Píclá se ptá M. Ďordě, k čemu by ta data využil. M. Ďordě by je použil na analýzu a pro argumentaci ohledně kapacity zařízení. V. Píclá souhlasí, že MŠMT může poskytnout tyto informace z diagnostických ústavů.

K. Laurenčíková navrhuje udělat pracovní schůzku, kde by se členové Výboru dohodli na seznamu informací a dat, o která by následně požádal MŠMT a která z nich by mohla být zveřejněna. Tato data by pak poskytla argumenty v diskuzích týkajících se systémových změn. Po zformulování této poptávky a po představení průběžných výsledků ze šetření ČSI, které nyní probíhá, se opět Výbor vrátí k tomuto tématu.

B. Rittichová se chce účastnit schůzky k datům, zejména ohledně bodů týkajících se ministerstva spravedlnosti. Upozorňuje, že je potřeba dlouhodobé sledování, nikoli jen náhodné sebrání dat.

K. Šlesingerová zmiňuje, že MPSV si nyní shání dodavatele na zmapování sběru dat, které by poskytlo potřebné informace potřebné ke znalosti fungování systému.

V. Píclá uvádí, že MŠMT již má sebraná data, ale dosud nebyla vyhodnocena, a není je možné do té doby poskytnout. Zmiňuje jako příklad důvody pro umístění jednotlivých dětí do zařízení uvedené v rozhodnutí soudu. Nejčastějším důvodem pro umístění dítěte do zařízení je s 39 % zanedbávání péče a výchovy (1559 případů za rok). Druhým nejčastějším důvodem je trestná činnost dítěte (25 %, 1000 dětí za rok). Velký podíl také tvoří drogy. Toto nám ukazuje, že bychom se měli na oblast prevence. Zde by také měla probíhat součinnost mezi MŠMT a MPSV. Snahou by mělo být co nejdříve zachytit problémy, které se vyskytují v rodinách. Snažíme se zapojovat i školy do případových konferencí.

K. Laurenčíková souhlasí, že prevence musí být posílena. Je nutné posílit preventivní roli školy, mít k dispozici další odborné služby, o které by se ta škola, ti učitelé a další mohli opřít. Týmová spolupráce by také mohla napomoci dřívějšímu odhalení problémů. Odborné služby v terénu dosud chybí.

V. Píclá dodává, že metodiky rozpoznávání pro učitele existují, je ale nutné dovzdělávat učitele. MŠMT rozšiřuje o další finanční prostředky projekty, které směřují k prevenci.

K. Laurenčíková doplňuje, že má vzniknout společný metodický pokyn MPSV a MŠMT, který by právě řešil tu spolupráci škol a orgánů sociálně-právní ochrany dětí a nějak víc rozkreslil, o čem vlastně ta spolupráce má být, na jakých principech má probíhat a co jsou vlastně ty situace, ke kterým je potřeba spojit síly. Takže na tom určitě kolegyně z MPSV a MŠMT budou pracovat.

P. Ali Doláková uvádí, že je důležité, aby spolupráce fungovala stále, nikoli jednorázově. Dále se ptá, jakým způsobem se systematicky zajišťuje vzdělávání o právech dítěte pracovníků ústavů a zda se toto vzdělávání sleduje.

V. Píclá sděluje, že každý zaměstnanec v zařízení obdržel Standardy kvality péče a byl seznámen s tím, jak s nimi pracovat. Také školení a vzdělávání probíhají průběžně. Kolegyně V. Píclá doplňuje, že

vzdělávání pedagogických zaměstnanců v DDŠ, speciálních pedagogů a pedagogických pracovníků zajišťuje přímo řízená organizace MŠMT Národní ústav pro další vzdělávání. Pracovníci školských zařízení se mohou vzdělávat i ve sebezkušenostních kurzech při vysokých školách. MŠMT zajišťuje pravidelně každý rok další vzdělávání v rámci rozvoje.

P. A. Doláková se ptá, zda je téma práv dítěte a lidských práv systematicky zajištěno jako vzdělávací téma. Kolegyně V. Píclá nezná odpověď. M. Ďord' zmiňuje, že spíše ne.

K. Laurenčíková přidává, že v rámci objednání si určitých dat od MŠMT se Výbor zeptá i na vzdělávání pracovníků, v jakých oblastech jsou vlastně vzdělávání a zda jsou vzdělávání všichni pracovníci nebo jen někteří odborníci. Dále doplňuje, že univerzální vzdělávání o právech dítěte, o Úmluvě o právech dítěte by bylo vhodné. Podobným vzděláváním prochází i pracovníci při metodických poradách orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Znalost práv dítěte by mohla zamezit podmiňování návštěvy rodiny odměnou za dobré chování, které je však základním právem dítěte.

V. Pícl zmiňuje kontroly všech zařízení pracovníkem institucionální výchovy, který by mohl zjistit i otázku vzdělání. Nebude problém zařadit do těchto tematických inspekcí zjišťování, jakým způsobem, jak často a v čem jsou pracovníci zařízení vzdělávání.

K. Laurenčíková poděkovala za vstřícnost u poskytování informací. Ptá se na informaci, jak je nastavený systém kontroly kvality dodržování standardů kvality péče, jestli je třeba nějaký speciální systém kontroly prováděný nezávisle na tom půlročním šetření ČŠI. Zda bude ČŠI pravidelně vyhodnocovat, jestli jsou ty standardy naplňovány nebo ne.

K. Štěrbová odpovídá, že zde má hlavní funkci diagnostický ústav, který provádí metodické vedení. To znamená, že odborný pracovník, etoped, z diagnostického ústavu pravidelně dochází do jednotlivých zařízení. Standardy mu pomáhají určit, zda zařízení pracuje dobře nebo ne. To je metodická kontrola. Ta skutečná kontrola je na straně ČŠI. ČŠI má teď proškolený tým, který bude pravidelně vyhodnocovat naplňování těch standardů.

M. Ďord'přidává, že inspekce nejpozději od dubna tohoto roku kontroluje systém, který se opírá o standardy kvality a na konci každého hodnocení sekce je vždycky krátké slovní hodnocení, které se opírá o stejný systém hodnocení jako mají. Lze tak zjistit, která ta zařízení standardy plní. K. Laurenčíková navrhuje, že by bylo dobré se zeptat kolegů z ČŠI.

V. Pícl sděluje, že ohledně novely zákona č. 109/2002 Sb. zatím žádné základní parametry stanoveny nejsou ani nejsou stanovena žádná data. Čeká na to, jakým způsobem budou jednání mezi MŠMT, MPSV a dalšími pokračovat.

L. Kantůrková navrhuje organizovat přednášky pro učitele ohledně činnosti soudů, co dělají jako prevenci, jaký mají předběžná opatření, jak fungují dohledy atd. Soudci a státní zástupci by mohli jednou za rok informovat vyučující o těchto věcech. V. Pícl souhlasí. MŠMT nyní připravuje pro Národní institut dalšího vzdělávání tato témata. V. Pícl slibuje, že informuje Národní institut pro další vzdělávání, aby do vzdělávání v oblasti prevence rizik zapojil i soudy a státní zastupitelství.

K. Laurenčíková dodává, že se nyní připravuje systémový projekt Národního institutu pro další vzdělávání pro učitele v krajích, kde by mělo jít i o ohrožené děti, syndrom CAN a další.

A. Křístek upozorňuje, že děti by neměly být umísťovány do zařízení z důvodu trestních, jelikož je to mimo hmotněprávní vymezení zákona. Pokud není uložena ochranná výchova soudem, dítě nemůže být umístěno v zařízení pro ústavní výchovu. Také umísťování dětí z důvodů užívání drog je nevhodné, děti by měly jít do zdravotnických zařízení. 60 % ústavní výchovy je tak zřejmě nesprávně uloženo. Š. Dušková dodává, že tato čísla ukazují na to, že rozhodování o umísťování dětí je skutečně problematické.

V. Pícl uvádí informaci, že existují velké rozdíly mezi jednotlivými soudy ve vztahu k délce řízení ve věcech nařízení nebo umístění do ústavní výchovy (Praha 2 průměrně 302 dní, v jiném okrese jen 97 dní).

B. Rittichová uvádí, že se jedná o veřejně přístupné statistiky a zašle odkaz Výboru.

V. Pícl zmínil, že v některých městech nabízejí i objekty pro zařízení ústavní výchovy (Vysoké Mýto).

K. Laurenčíková upozorňuje, že se místo jednoho velkého domu preferují byty a menší jednotky.

Odchází V. Pícl, H. Štěrbová a kolegyně V. Pícla.

2. Zpráva o výstupech pracovní skupiny pro opatrovnické soudnictví

M. Šimůnková shrnula, jak pokročila pracovní skupina pro opatrovnické soudnictví. Tato pracovní skupina se sešla už před měsícem a systematicky probrala všechny body. Například u bodu jedna bylo navrženo, že by byla vhodná úprava jednacích řádů soudů a to kvalifikační předpoklady u předsedy soudu. Dne 19. 10. 2016 se koná seminář v Senátu, na který většina z nás jde. Další schůzka pracovní skupiny se bude konat dne 31. 10. 2016 od 14:30 na Ministerstvu práce a sociálních věcí. Všichni členové Výboru jsou zvaní.

K. Laurenčíková prosí, aby členové přispěli k danému tématu, pokud znají některé vhodné postupy a úpravy ze zahraničí. Pracovní skupina se bude snažit přijít s konkrétními a praktickými návrhy.

M. Šimůnková zmiňuje problém sjednocení judikatury. O tomto tématu by bylo vhodné mluvit s místopředsedou Nejvyššího soudu.

K. Šimáčková by chtěla tuto problematiku více medializovat.

B. Rittichová informuje o dalším setkání Ministerstva spravedlnosti (MSp) s předsedy krajských soudců o různých aspektech aktuálního dění v justici. Předpokládá se, že by měla být taktéž diskutována otázka specializace. Nezná přesné datum. V případě, že se bude konat, bude následně informovat o závěrech z akce.

K tematice opatrovnického soudnictví lze upozornit na to, že Justiční akademie pořádá školení i ke cochemskému modelu (který může napomoci efektivitě soudních řízení zejména v opatrovnických věcech). Nejvyšší soud je teď v dané tematice velmi aktivní, v poslední době vydal už 2. stanovisko (o zhlédnutí v rámci řízení o svéprávnosti, o vybraných aspektech určování výživného). Nyní se čeká na stanovisko ve věcech zásahu do volebního práva u osob s omezením svéprávnosti.

K. Šimáčková by ráda ta rozhodnutí sdílela se členy Výboru a poprosila B. Rittichovou, zda by to mohla sledovat a zasílat odkazy.

3. Návrh zákona o zálohovém výživném

K. Jirková shrnuje vývoj týkající se zálohového výživného, ohledně kterého již na Výboru jednou byla. Zálohové výživné jako nepodmíněná dávka bylo zaměňováno za výživné. Bohužel to zmatení existuje i na úrovni zákonodárnyho sboru i ve vládě. Zaměňuje se vyživovací povinnost a zálohová dávka. Když jsme předložili věcný záměr zákona o zálohové dávce, řada podmětů směřovala úplně jinam. Konala se koaliční rada, kde se řešilo, jak máme pomoci nezaopatřeným rodinám. Konala se schůzka se zainteresovanými resorty, abychom se dohodly, co bychom pro tyto neúplné rodiny udělali. MPSV oslovilo ministerstva (MSp, MV a MF) i s profesními organizacemi (např. Spolek opatrovnických soudců s L. Kantůrkovou), avšak jejich podněty nic nevyřešily. MSp tvrdí, že úprava občanského i trestního řízení je bezvadná a že problematika neplacení výživného souvisí s prací na černo. MV mnoho podnětů nezaslalo. MF sdělilo, že není možné počítat s podporou z rozpočtu, a navrhlo zahrnout mediaci (probační a mediační službu) v oblasti trestního řízení, více zapojit OSPOD a stále docházelo k zaměňování. MPSV získalo informace, co způsobuje neplnění vyživovací povinnosti. Podněty MPSV přeformulovalo do nelegislativního materiálu, tedy věcný záměr se překlopil do nelegislativního materiálu. Na jaře 2016 proběhlo mezirezortní řízení. Materiál byl předložen vládě, ale jednání vlády bylo na konci srpna přerušeno. Na poslední koaliční radě to projednáno nebylo, nyní čekáme. Na jednání vlády se MF vyjádřilo, že si umí představit zvýšení přídatku na dítě. Od MSp dle slov MPSV zaznělo, že učiní, co se od něj bude žádat a také, pokud by došlo ke zrušení trestu odnětí svobody za neplacení výživného, pak by uspořené peníze mohly jít na dávky zálohového výživného. Také začala být zmiňována dekriminalizace neplacení výživného.

Návrh nyní vypadá tak, že v návrhu usnesení jsou pro MSp zpracovat návrh na rozšíření a shromažďování dat. Některá data nejsou shromažďována. MSp k dané věci uvádí, že v tuto chvíli zřejmě nepůjde o vynětí trestného činu zanedbání povinné výživy. Jsou však navrženy změny, které by

mohly pomoci nezletilcům k dosažení výživného. Aktuálně se pracuje na analýze týkající se množství aspektů výživného (zahrnující i vybrané prvky opatrovnického soudnictví). Předpokládá se, že by analýza v pracovní verzi (před připomínkami odborníků) mohla být hotová do konce roku 2016. Ministrů MPSV šla na vládu, co může udělat. MPSV tak připraví věcný záměr o zálohovém výživném, ten je zpracovaný. Zároveň upravíme nepojistnou dávku přídavek na dítě. Dříve tato dávka byla cílená na 80 % rodin, dnes na 20% rodin. U přídávku na dítě půjde o zvýšení absolutní částky o 100 Kč, s čímž předběžně MF souhlasilo. V rozpočtu to dělá tak půl miliardy. Jedná se zhruba o 710 Kč. Navrhovali jsme upravit koeficient rozhodného příjmu v rodině, který určuje nárok na tuto dávku, nyní je na 2,4 násobku životního minima, šli bychom na 2,7 násobek a tím by se rozšířil okruh příjemců dávky. Dále přídavek na dítě by se nezapočítával mezi ostatní příjmové testované dávky, zejména do příspěvku na bydlení. Všechny tyto návrhy lze provést dohromady nebo jednotlivě. Mají výrazné rozpočtové konsekvence. Nyní čekáme na rozhodnutí koaliční rady a pak na to, až materiál bude znovu projednán na vládě.

B. Rittichová upozorňuje na jeden z úkolů v rámci daného tématu, který je taktéž zpracováván v analýze, týkající se statistik. MSp si je vědomo aktuálních deficitů ve statistikách. Proběhlo setkání se statistiky, aby v tabulkách (roční monitoring rozhodnutí soudu o výživném pro nezletilé děti) byly uvedeny i mediány, největší a nejmenší hodnoty, vyhodnocení jednotlivých krajů apod. V rámci analýzy je navrhováno nejen rozšířit analytické údaje, ale i provést společnou evaluaci nad statistickými daty, včetně setkání se zainteresovanými osobami (soudci i dalšími experty, kteří se dané tematice věnují). Analýza není zaměřena jen na exekuce, ale i na opatrovnické řízení a další témata. Neplánuje se zrušení trestného činu zanedbání povinné výživy. Jako jeden z návrhů se nevyvozené výživné bude považovat za nemateriální újmu. To vše bude uvedeno v analýze. Analýza projde připomínkovým řízením. Schůzka MSp a MPSV s Asociací neúplných rodin bude tuto středu.

K. Laurenčíková navrhuje předsedům koaličních stran zaslat konkrétní usnesení. K. Laurenčíková souhlasí, že Výbor může spojit síly s touto skupinou. Navrhuje naformulovat dopis či usnesení, které by se zaslalo předsedům koaličních stran. Tento bod je i v koaliční smlouvě. K. Laurenčíková vyjádřila obavy, aby se pouze neanalyzovalo, ale ve skutečnosti by se nic nezměnilo. Dopis by měl být na jednu stranu a obsahoval by informaci, že Výbor ví, že se toto téma řeší a dle jeho názoru je dobrý určitý postup.

Odchází M. Šimůnková.

A. Křístek tento postup nyní nedoporučuje, nejdříve se musí rozhodnout vláda. K. Jirková zmiňuje požadavek na specializaci krajských soudů. A. Křístek souhlasí se specializací, ale ekonomickou.

L. Kantůrková uvádí, že pokud se soudci specializují hmotně právně, pak mají znalosti i ohledně výživného. Soudce mají školení. Nebylo by dobré, aby se měnilo stanovování výživného (to by způsobilo více problémů) jen je potřeba sjednocení rozhodovací praxe.

K. Jirková považuje tuto iniciativu za utlumenou. Problémy jsou spíše o aplikaci. Pokud chcete do koaliční rady, pomůžeme vám.

K. Laurenčíková trvá na sdělení Výboru, které nebude tolik obecné. Bude to mít smysl. Nechám to na ostatních. Myslíte si, že dopis by měl smysl?

P. Kačírková si myslí, že by to mělo určitě smysl. Není si jistá, jaké konkrétní kroky by mohly být.

P. Kalenská uvádí, že usnesení musí směřovat k Radě pro lidská práva. Pokud by to na ní nemělo směřovat, pak by mělo jít spíše o dopis.

A. Křístek upozorňuje, že se nejedná o chudinu, ale o rodiny z nižší střední třídy. Částka 3000 Kč je pak pro ně významným zásahem do rozpočtu. Pokud se jedná o rodinu s příjmem 12 tis. čistého, pak částka 3000 Kč je velké výživné.

K. Laurenčíková upozorňuje, že Výbor má vždy uvádět, co je z jeho pohledu optimální. Co z odborného pohledu je z hlediska práv dětí nejlepší řešení.

A. Křístek dodává, že v tomto ohledu se pak Výbor musí zaměřit na situaci, v jaké se dítě octne, pokud výživné není zapláceno. Pak mu shází určitá částka.

K. Jirková navrhuje, aby se návrh netýkal jen dávky, ale i soudnictví, participace navrhovatele. Něco je práce na černo, někde nejsou peníze. Problém je, že někdy přijde ministryně, ministryni dopis, ve kterém je popsán neřešitelný případ (otec ve vězení bez příjmu) a na základě takového případu pak vznikne dojem, že vlastně je vše v pořádku, pouze existují někdy neřešitelné situace.

K. Laurenčíková navrhuje, aby A. Křístek s B. Rittichovou navrhli usnesení, o kterém by pak Výbor mohl hlasovat. A. Křístek se ptá, co by mělo být to hlavní sdělení.

Odchází L. Kantůrková

K. Laurenčíková trvá na tom, že je nutné, aby se o tomto problému přemýšlelo, ale uznává, že Výbor není schopen celý problém popsat kompletně. A. Křístek s D. Strupkem naformulují usnesení, na které se podívá B. Rittichová z odborného hlediska. Návrh také bude zaslán K. Jirkové.

K. Laurenčíková navrhuje formulovat usnesení do konce týdne a příští týden ho zaslat předsedům koaličních stran. Uvidíme, jak to půjde. Určitě bychom to mohli zveřejnit na internetu.

Odchází K. Jirková, D. Vrabcová

4. Obecný komentář Výboru OSN pro práva osob s postižením č. 4 z roku 2016 týkající se článku 24: právo na inkluzivní vzdělávání

Přítomni: Š. Dušková, P. Kačírková, P. Kalenská, A. Křístek, K. Laurenčíková, B. Rittichová, D. Strupek, K. Šlesingerová, Š. Tyburcová.

Š. Dušková seznámila přítomné s nejnovějším Obecným komentářem Výboru OSN pro práva osob s postižením zabývajícím se právem na inkluzivní vzdělávání. Tento obecný komentář například vysvětluje rozdíl mezi pojem inkluze a integrace, nebo zpřesňuje základní povinnosti států ve vztahu k tomuto lidskému právu. Obecný komentář také jasně uvádí, že inkluzivní vzdělávání se netýká pouze základního vzdělání, ale také předškolního, středoškolského i vysokoškolského vzdělání.

Přichází P. Ali Doláková, M. Ďord'.

Š. Dušková zmínila, že připravila výtah k tomuto Obecnému komentáři Výboru OSN a že by ho ráda nechala vyvěsit na stránkách Výboru pro práva dítěte Rady vlády ČR pro lidská práva.

Š. Dušková poskytne tento výtah P. Kalenské, která ho rozešle všem členům Výboru, a pokud nebudou mít námítky, bude zveřejněn na stránkách Výboru.

K. Laurenčíková se zeptala, zda by bylo možné sehnat peníze na překlad celého Obecného komentáře, který by pak mohl být vyvěšen nejen na stránkách Výboru. Pokud by to nebylo možné, bude se snažit sehnat peníze v České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání. P. Ali Doláková zmínila, že překlady Obecných komentářů lidskoprávních Výborů OSN nejsou ošetřeny a tvoří systémový problém.

K. Laurenčíková zjišťovala, zda jsou nějaké materiály automaticky do češtiny překládány. Bylo jí odpovězeno, že pouze rozsudky Evropského soudu pro lidská práva mají zajištěn překlad. Dle P. Ali Doláková je tento stav problematický, protože dle čl. 10 Ústavy ČR mají některé mezinárodní smlouvy přednost před zákonem a je tak velmi problematické, pokud jejich výklad není občanům ČR dosažitelný.

K. Laurenčíková navrhla, že by bylo dobré oslovit ostatní Výbory Rady vlády ČR a přijmout společné usnesení, které by doporučilo překlad Obecných komentářů lidskoprávních výborů OSN. Nyní by se na internetové stránky Výboru vyvěsil český výtah poskytnutý Š. Duškovou a anglická plná verze. M. Ježek zjistí, které obecné komentáře přeložila Kancelář veřejného ochránce práv. Š. Dušková, P. Ali Doláková a B. Rittichová spolu připraví návrh usnesení, ve kterém Výbor doporučí zajistit překlady Obecných komentářů lidskoprávních Výborů OSN. Dále by bylo dobré, aby členové Výboru přes sociální média i jiným způsobem šířily povědomí o tomto Obecném komentáři Výboru pro práva osob s postižením.

Úkoly:

- Š. Dušková zašle tajemnici český výtah z Obecného komentáře
- tajemnice vyvěsí po sdělení všem členům Výboru český výtah a anglickou plnou verzi Obecného komentáře na stránky Výboru
- M. Ježek zjistí, které obecné komentáře Kancelář VOP již přeložila
- Š. Dušková, P. Ali Doláková a B. Rittichová spolu připraví návrh usnesení, ve kterém Výbor doporučí zajistit překlady Obecných komentářů lidskoprávních Výborů OSN
- členové Výboru budou šířit různými prostředky povědomí o tomto Obecném komentáři (č. 4 o inkluzivním vzdělávání)

5. Úhrada policejních nákladů na převoz dítěte zpět do zařízení

M. Ježek přibližuje problém převozu dítěte zpět do zařízení po jeho útěku z tohoto zařízení. Existují dvě varianty jak dovést dítě zpět do zařízení. Do r. 2009 převoz zajišťovali policisté na své vlastní náklady. Od roku 2009, kdy byl přijat nový zákon o Policii, existuje ustanovení, ve kterém je řečeno, že policie bude vozit jen výjimečně, a když poveze, pak vyúčtuje náklady dítěti zákonnému zástupci. Aktualizoval se i zákon č. 109/2002, který zavedl, že zařízení se budou podílet na těchto nákladech. Zařízení převoz zaplatí a v určitých případech to může žádat na regres po dítěti. V roce 2010 se pak najednou stalo, že se tyto pohledávky odprodaly firmám a najednou děti dlužily 50 000 Kč. Veřejný ochránce práv (VOP) inicioval schůzku všech zainteresovaných, včetně policejního prezidia. Všichni se shodli na tom, že by to primárně platit zařízení a jen výjimečně to žádat po dětech (např. u chronických útekářů). Všichni se dohodli a ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) přislíbilo, že to bude spraveno, tedy ze zákona o Policii ČR vypadne to dítě. Stalo se to, že dítě nevypadlo, ale vypadlo, že na nákladech se podílí ústav. Od roku 2011 nebo 2012 se tak náklady na převoz vymáhají na dítěti a zákonných zástupcích. VOP nedisponuje přesnými čísly. Ročně se jedná o zhruba 1000 útěků, z toho bylo 614 policejních eskort v roce 2014. V roce 2015 to bylo 540 policejních eskort. Za první čtyři měsíce roku 2016 to bylo 208 převozů. Zákonný zástupce přitom nemá dohled nad dítětem.

Konkrétní částky neznáme. Policisté si většinou účtují dvě položky, benzín a amortizace auta, druhá položka je plat eskortujících. Eskortovat musí dva policisté a řidič. Policie si určila hodinovou sazbu 265 Kč. Příklad, jednomu chlapci naučtovali 8000 Kč. Pak se s policisty soudil výchovný ústav. Judikatura je nejednotná, někdy uvádí, že se má účtovat jen benzín, někdy že i eskortující. Cílem iniciativy ombudsmanky je, aby se úprava vrátila minimálně do stavu, kdy to platili jen zařízení, regres je otázka do diskuze. Pedagogika vidí útěk jako pedagogicko-psychologický jev (volání o pomoc).

A. Krístek tvrdí, že se jedná o nesprávný výklad platných právních předpisů. Zákonným zástupcem v případě útěku dítěte z ústavu je ústav. Ředitel zařízení je zákonným zástupcem v tomto rozsahu. Navíc od 15 let to dítě nemá povinnost někde být. Je to osoba docela svéprávná, může pracovat, tak tam je otázka, zda vůbec ho může policie někam převážet. Státní zastupitelství může zařízením ústavní výchovy nařídit, aby tyto náklady platili. Problém je tedy výklad, nikoli právní úprava. Mělo by se oslovit policejní prezidium kvůli uplatnění náhrad, mělo by se oslovit státní zastupitelství, aby se na tuto problematiku zaměřili, a mělo by se oslovit MŠMT, aby sdělily výklad právní úpravy.

Odchází P. Kačírková

A. Krístek tvrdí, že jde o výklad obecné právní úpravy. Ochranná výchova je povinnost, nikoli ústavní výchova. M. Ježek namítá, že tento výklad neprojde. Proč se tedy vyhazoval § 40a¹ zákona č. 190/2002 Sb.? A. Krístek odůvodňuje, že změna právní úpravy nastala z důvodu zájmu zařízení.

---

¹ Ustanovení § 40a zákona č. 109/2002 Sb., účinné od 1. 1. 2009 do 31. 10. 2012, znělo: „Pokud zařízení nezajistí bezodkladný převoz dítěte s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, které z tohoto zařízení uprchlo, z útvaru policie, který dítě zajistil, je povinno hradit Policii České republiky náklady vzniklé převozem dítěte do zařízení.“

Zařízení prý nemá kapacity, ale rodič logicky také musí mít kapacity. Nebo to zařízení chtěla na policii, ale zadarmo. Paragraf 40a nadbytečný byl, protože říkal to samé, co, myslím, § 26 zákona o Policii ČR.

M. Ježek uvádí, že problémem je nejednotná judikatura. Asi bude potřeba do zákona dát, že zákonným zástupcem v těchto věcech není rodič. A. Křístek říká, že nejdůležitější je odstranit povinnost toho dítěte.

D. Strupek říká, že problém je terminologický, zákonný zástupce je pouze jeden. Pěstoun také není zákonným zástupcem, ale v určitých věcech dítě zastupuje.

M. Ďord' se obává, že pokud budou za náklady zodpovědná zařízení, budou se více využívat oddělené místnosti nebo detašovaná pracoviště. A. Křístek uvádí, že zde je nutné obrátit se na státní zastupitelství, které jediné může těm zařízením nařídít, co musí dělat. Také odhalí nepřiměřené a hlavně nelegální kázeňské tresty.

K. Laurenčíková se ptá na konkrétní kroky, zda Výbor zaujme stanovisko. M. Ježek tento výklad představí VOP a žádá Výbor, aby mu poskytl argumentaci.

K. Šlesingerová se ptá, proč řešíme tuto skutečnost specificky. U normálních rodičů se tato částka neúčtuje. M. Ježek odpovídá, že důvodů je více.

Odchází P. Ali Doláková

A. Křístek uvádí, že když dá policie i státní zastupitelství pokyn, tak bude následován kvůli hierarchickému řízení těchto organizací.

Š. Dušková si myslí, že tato částka by se neměla žádat ani po zařízeních.

M. Ježek doplňuje, že ve dne si ústavy pro děti jezdí. Problém nastává v noci a o víkendech.

A. Křístek i M. Ježek se shodují, že náklady by měl platit ústav.

A. Křístek a Š. Dušková se obávají, že tato úprava povede k větší represí dětí.

K. Laurenčíková se ptá, proč by náklady neměla platit policie.

A. Křístek odpovídá, že jde o selhání ústavu, který by měl být finančně potrestán,

M. Ježek se obává, že tento návrh bude neprůchodný. Jedná se o 1000 útěků, které budou vozit 3 lidi, což budou velké náklady.

K. Laurenčíková navrhuje, aby M. Ježek tuto problematiku probral v Brně. Pokud se návrh posune, pošle to před příštím jednáním Výboru.

A. Křístek uzavírá, že Výbor se jednoznačně shoduje na tom, že náklady útěku dítěte ze zařízení by rozhodně nemělo platit dítě, které uteče.

6. Různé

Návrhy na témata příštího zasedání Výboru. M. Ďord' navrhuje pozvat někoho ze státního zastupitelství a zeptat se na kontrolní činnost, proč není vykonávána tak, jak by měla být.

K. Laurenčíková uzavírá, že příští setkání by se mohlo konat na konci listopadu. Zkusíme pozvat státního zástupce, zástupce České školní inspekce (jak vypadá kontrola naplňování standardů, proč nemají formu vyhlášky).

Příště téma: děti vězňových rodičů (kontakt na pracovníka MSp předá B. Rittichová), pozvat Zoru Duškovou z MSp, usnesení překladů, zálohové výživné, opatrovnické soudy, situace dětí s těžkým zdravotním postižením (poradit se s ministerstvem zdravotnictví), priority na další rok, novela o obětech (M. Šimůnková).

Zapsala: P. Kalenská